

τινά: καὶ θὰ ἠὲδοκίμουν ἀναμφιβόλως διότι θὰ ἀνδεικνύοντο οἱ ἐπὶ εὐφυΐᾳ καὶ ἱκανότητι διακριθέντες ἀποδίδοντες κατόπιν ἐν καιρῷ τὰς ὑπηρεσίας αὐτῶν τῇ πατρίδι ὡς δικαίως ἀναμένει παρ' αὐτῶν.

Ἀτυχῶς τοιαύτη διοργάνωσις ἐκπαιδεύσεως δὲν ὑφίσταται εἰς πολλὰς χώρας· διότι ἡ κοινωνία ἐπηρεαζομένη ὑπὸ παλαιῶν ἰδεῶν καὶ τῶν παραδόσεων οὐδαμῶς τολμᾷ νὰ τάμη ἐντελῶς τὸν ὑφιστάμενον σαθρὸν δεσμὸν τὸν συνδέοντα ἡμᾶς μὲ τὸ παρελθὸν καὶ ἀνυψῶσι τοὺς παῖδας ἐν τῇ ἐπιστημονικῇ ἀτμοσφαίρᾳ, ἧς ἡ πνοὴ διεισδύει οὐχ ἥττον ἐν ταῖς μᾶλλον βαθεῖαις πτυχαῖς τῶν ἐνδομύχων ἡμῶν πεποιθήσεων.

Αἱ κυριώτεραι τῶν μεταρρυθμίσεων τούτων συνοπτικῶς εἰσὶν αἱ ἐπόμεναι τρεῖς.

α'.) Ἡ συναρμογὴ τῆς προκαταρκτικῆς μετὰ τῆς μέσης ἐκπαιδεύσεως· ἐννοοῦμεν δὲ συναρμογὴν *πραγματικὴν*, ἥτοι

τοιαύτην ὥστε ἡ πρώτη νὰ ᾖ προπαρασκευὴ τῆς δευτέρας ἢ μᾶλλον αὕτη συνέχεια ἐκείνης, τῆς μεταβάσεως γιγνομένης κατὰ τὸ 12 τοῦλάχιστον ἔτος.

β'.) Ἡ ἀπὸ τοῦ 12 ἔτους, συμπεπληρωμένου καὶ τούτου, ἐναρξίς τῶν ἀρχαίων γλωσσῶν.

γ'.) Ἡ ἐναρξίς τῆς διδασκαλίας τῶν φυσικῶν ἐπιστημῶν ἀπὸ τῶν ὀλίγων καὶ ῥαδίῳ προοιούσης ἐπὶ τὰ κρεῖττω καὶ βαθμηδὸν προσλαμβάνουσας ἐπιστημονικὸν χαρακτῆρα.

Οὕτως ἐπιτρέπεται νὰ ἐλπίζωμεν ὅτι οἱ τελειοδιδασκοὶ τῶν Ἑλλ. γυμνασίων καὶ θὰ ὀρθογραφῶσι καὶ καλῶς θὰ γράφωσι τὴν μητρικὴν αὐτῶν γλῶσσαν καὶ ἰδέας ἀρκετάς θὰ ἔχωσι πρὸς ὠφέλειαν αὐτῶν τῶν ἰδίων καὶ εὐχαρίστησιν τῶν ἐν ἐφημερίᾳ δημοσιευόντων ἐξ αἰσθημάτων φιλοπροόδου βεβαίως ἱερεμιάδας ὀλοκλήρους.

Ἐν Λειψίᾳ.

Γ. Σ.

Η ΑΓΙΑ ΠΟΛΙΣ ΤΩΝ ΙΝΔΩΝ.

ΠΕΡΙΓΡΑΦΗ ΤΑΞΕΙΔΙΟΥ ΕΙΣ ΒΕΝΑΡΕΣ

ὑπὸ Φ. ΣΙΧΕΡΟΥ.

Μετὰ δεκονοκτῶρον. περίπου ταξείδιον διὰ τοῦ σιδηροδρόμου ἀφικόμεν ἐκ Καλκούττης εἰς τὸν σιδηροδρομικὸν σταθμὸν τῆς Βενάρης, τῆς ἁγίας πόλεως τῶν Ἰνδοῦ.

Ἡ πόλις αὕτη κεῖται παρὰ τῇ δεξιᾷ ὄχθῃ τοῦ Γάγγου, ὅπως δὲ εἰσέλθωμεν εἰς αὐτὴν ἀπὸ τοῦ σταθμοῦ πρέπει νὰ διαβῶμεν ἐλεεινὴν τινα ἐκ ποταμίων πλοίων συνισταμένην γέφυραν, ζευγνύουσαν τὸν ποταμὸν ὅστις ἐνταῦθα ἔχει ὀκτακοσίων περίπου μέτρων εὖρος καὶ τεσσαράκοντα βάθος. Ἡ γέφυρα αὕτη εἶνε πυκνότατα κατεστρωμένη μὲ σεσηπῶτα καὶ δυσώδη ἄχυρα, βρίθει δὲ πάντοτε φορτηγῶν ἀμαξῶν ὑπὸ βοῶν ἐλκομένων, οὕτως ὥστε τὰ διὰ τοὺς ξένους ἀμάξια, τὰ ὑπὸ τῶν ἐγγχωρίων καλούμενα κοινῶς *Γάρρι*, ἀναγκάζονται νὰ διαβαίνωσι μετὰ μεγίστης βραδύτητος καὶ προφυλάξεως, ἐνῷ οἱ τροχοὶ αὐτῶν καὶ οἱ πόδες τῶν ζώων βυθίζονται βαθέως εἰς τὰς ἀκαθαρσίας, πυκνότατα δὲ νέφη κονιορτοῦ περικαλύπτουσι τὸν διαβάτην οὕτως, ὥστε δυσχερῶς καὶ μόλις δύναται νὰ ῥίψῃ ἐν βλέμμα ἐπὶ τῆς ἐν εἵδει ἀμφιθεάτρου ὑφουμένης παρὰ τῇ ἀντίπεραν ὄχθῃ τοῦ Γάγγου ἁγίας πόλεως.

Ἐπὶ τέλους ἀφικνούμεθα εἰς τὴν ἀντίπεραν ὄχθην καὶ τὰ ἄθλια ἱπάρια, ἐλαυνόμενα ὑπὸ τοῦ ῥακενδύτου, ῥυπαροῦ, ἀνυποδήτου καὶ τὴν κεφαλὴν δι' ὑπερμεγέθους τιάρας (σαρίκι) κεκαλυμμένου ἀμαξήλατου, φωνάζοντος μὲ ὄλην τοῦ τὴν δύναμιν *τοχαλάου, τοχαλάου* (δηλ. ἐμπρός! ἐμπρός!), ἐπιταχύνουσι τὰ βήματά των. Μετέωροι ὑπὸ τῆς ἐλπίδος καὶ τῆς παρηγύρου προσδοκίας, νὰ ἴδωμεν ἐπὶ τέλους καὶ θαυμάσωμεν τὴν ἁγίαν πόλιν τῶν Ἰνδοῦ, λησιμονοῦμεν τὴν μακρὰν καὶ ἐπιπορὸν ὁδοιπορίαν ὑπὸ τὸν καυστικὸν τῶν Ἰνδιῶν ἥλιον, καὶ δὲν αἰσθανόμεθα πολὺ τὴν δυσάρεστον γεῦσιν τοῦ πρὸ μικροῦ καταποθέντος κονιορτοῦ.

Ἀλλὰ πολὺ ἀπέχομεν εἰσέτι τοῦ τέρματος τῆς ὁδοιπορίας. Ἐν εὐρυτάτῳ τόξῳ περιελαύνει κύκλῳ περὶ τὴν πόλιν ἡ ἀμαξα βυθιζομένη ἐντὸς τῶν παχυτάτων στρωμάτων τῆς κόνεως, ἅτινα καλύπτουσι τὴν λεωφόρον καὶ τὰ ὑπὸ τοῦ καυματηροῦ ἡλίου ἀπεξηραμμένα δένδρα καὶ τὰς λῶχμας. Πάντα τὰ περίχωρα ἐνταῦθα εἶναι γυμνά καὶ ἔρημα. Ἡ κατ' εὐθείαν πορεία διὰ μέσου τῆς πόλεως ἴτο ἀδύνατος

ἐνεκα τῆς στενότητος καὶ ἐλεεινότητος τῶν ἐν αὐτῇ δρομίσκων.

Τέλος, μετὰ μίαν περίπου ὥραν, ἀφικνούμεθα εἰς τὴν „εὐρωπαϊκὴν συνοικίαν“, ἀποτελουμένην ἐξ ὀλίγων τινῶν κομφῶν ἐπαύλεων καὶ οἰκιῶν, κατοικουμένων ὑπὸ Ἀγγλῶν ὑπαλλήλων. Τὰ κομφὰ καὶ μετὰ φιλοκαλίας καλλιεργημένα κηπάρια μὲ τὰς χλοεράς πρασιὰς των ἐμποιοῦσι λίαν εὐάρεστον ἐντύπωσιν εἰς τοὺς ὑπὸ τῆς κόνεως ἡρεθισμένους ὀφθαλμοὺς καὶ ἀποτελοῦσιν ὠραιότατην ἀντίθεσιν πρὸς τὴν ξηρασίαν καὶ ἐρημίαν τῶν πέριξ. Μετ' οὗ πολὺ ἐφθάσαμεν εἰς τὸ ἀρκεούντως καλὸν ξενοδοχεῖον τῆς „Benares“ ἐνθα ἐτύχομεν ἐξαιρέτου ὑποδοχῆς καὶ περιποιήσεως.

Ἐπειδὴ εἴχομεν εἰσέτι εἰς τὴν διάθεσίν μας ὀλίγας ὥρας μέχρι τοῦ γεύματος, ἀπεφασίσαμεν ἐγὼ καὶ ὁ συνοδοιπὸρος μου, ὅστις ἦτο Γάλλος ἱατρός, νὰ κάμωμεν μικράν τινα ἐκδρομὴν ἐντὸς τῆς πόλεως ὅπως ἴδωμεν τὰ ἀξιοπερίεργα αὐτῆς μέρη πρὸ πάντων δὲ τὸν περίφημον „Δούργα Κούνδ“ (τὸν ναὸν τῶν πιθήκων). Εὗρομεν ἀμέσως ἐν ἀμάξιον καὶ ἐκινήσαμεν. Διήλθομεν πλησίον τοῦ παλατιοῦ τοῦ Ρατζά, ὑπερμεγέθους μὲν ἀλλ' ἀπλουστάτου καὶ ἀκοσμήτου οἰκοδομήματος, ἐφθάσαμεν δὲ ὀλίγον τι πρὸ τῆς δύσεως τοῦ ἡλίου εἰς τὸν ναὸν τῶν πιθήκων, ὅστις ὑπὸ ἀρχιτεκτονικὴν ἐποψιν οὐδὲν παρουσιάζει τὸ ἀξιοπερίεργον. Ὁ ναὸς οὗτος εἶνε πανάρχαιον, λιθόκτιστον οἰκοδόμημα, περιβαλλόμενον ὑπὸ παλαιῶν τινῶν καὶ σεβασμίων δένδρων (Ἰνδικῶν συκεῶν) καὶ ὑπὸ μεγάλης αὐλῆς. Ὅλίγοι κυνοκέφαλοι πιθήκοι ἤρχισαν νὰ πηδῶσι πέριξ ἡμῶν, αἰτοῦντες τὸν νενομισμένον φόρον, ὃν τελοῦσιν αὐτοῖς πάντες οἱ ἐπισκεπτέμενοι τὸν ναόν, δηλαδή ἄρτον καὶ ζάχαριν· οἱ πλείστοι ὅμως πιθήκοι ἐκοιμῶντο ἤδη καὶ ἐκώφεον εἰς τὰς προσκλητικὰς κραυγὰς τῶν φυλάκων τοῦ ναοῦ, οἵτινες προσεπάθουν ἐκ παντὸς τρόπου νὰ τοὺς ἀφυπνίσωσιν, ὅπως λάβωσι τὴν νενομισμένην προσφοράν. Τὰ ζῶα ταῦτα, ἅτινα ἐνταῦθα ἀπολαύουσι θείας λατρείας, τρέφονται καὶ παχύνονται ὑπὸ τῶν ἀενάως προσερχομένων προσκυνητῶν καὶ ἐπισκεπτῶν τοῦ ναοῦ των, οὕτως ὥστε μετὰ τὴν δύσιν τοῦ ἡλίου εἶναι ἐντελῶς κεκορεσμένα καὶ προτιμῶσι πάντοτε ἄλλου τὴν ἀνάπαυσιν.

Ἀπὸ τοῦ ναοῦ τῶν πιθήκων κατηυθύνθημεν εἰς τὴν πόλιν αὐτήν. Μετ' ὀλίγον ὁμως ἠναγκάσθημεν νὰ καταβῶμεν καὶ πορευθῶμεν πεζῇ, διότι οἱ δρόμοι ἦσαν τοσοῦτον στενοί, σκολιοὶ καὶ λαβυρινθώδεις, ὥστε τὸ στενότατον καὶ μικρότατον ἀμάξιόν μας δὲν ἠδύνατο νὰ προχωρήσῃ. Ἐπορεύθημεν λοιπὸν πεζῇ καὶ μετ' ὀλίγα βήματα περιεπλανήθημεν ἐν τῷ λαβυρινθῷ ἐκείνῳ τῶν στενῶν δρομίσκων εἰς τρόπον ὥστε οὐδεμίαν διέξοδον ἠδυνάμεθα νὰ εὑρωμεν. Εὐτυχῶς συνηντήσαμεν Ἰνδὸν τινα, ὅστις ὠμίλει τὴν ἀγγλικήν, καὶ τοῦτον ἐλάβομεν ὡς ὁδηγόν. Ἀλλ' ὁ συνοδοιπὸρός μου, ὅστις ἠγνόει τὴν ἀγγλικήν, ἀπῆτει νὰ εὑρωμεν ἀντὶ πάσης θυσίας γάλλον διερμηνέα, ἐπὶ τέλους ὁμως συνιδὼν τὸ ἀδύνατον τῆς ἀπαιτήσεώς του, διότι ἐν Βενάρες γάλλος διερμηνεὺς δὲν δύναται νὰ εὑρεθῇ καὶ ἀντὶ πάντων τῶν θησαυρῶν τῶν Ἰνδιῶν, ἠναγκάσθη νὰ ὑποταχθῇ οὐχὶ ἀγογγύστως εἰς τὴν τύχην του.

Ἡδὴ ἤρχισε νὰ ἐξελίσσεται πρὸ τῶν ὀμμάτων ἡμῶν τοσαύτη ζωηρότης καὶ κίνησις ἐν τῇ πόλει, οἷαν οὐδέποτε εἶδον οὔτε πρότερον οὔτε ὕστερον. Ἀπειράριθμον καὶ ποικιλώτατον πλῆθος ἀνθρώπων, δίκην μυρμηκίας, ἐπλήρου τὰς ἀγυιάς, ἐπειδὴ δὲ ἀμέσως μετὰ τὴν δύσιν τοῦ ἡλίου ἐπῆλθε τὸ σκότος τῆς νυκτός, ἀπειράριθμα φῶτα ἐφεγγαβόλουν ἐν ἐκάστῃ οἰκίᾳ, ἐν ἐκάστῳ οἰκίσκῳ, ναῶ, μαγαζίῳ, καὶ ὀλόκληρος ἡ πόλις ἦτο φωταγωγημένη ὡς ἐν ἐκτάκτῳ τινὶ ἐμπορικῇ πανηγύρει· καὶ πράγματι τὰ φῶτα τῶν λυχνιῶν ἐφώτιζον ἐκτεταμένους ἀγοράς, πλήρεις λαμπροτάτων χρυσῶν κοσμημάτων, ἀργυρῶν σκευῶν, πολυτίμων λίθων, ἐν οἷς πρὸ πάντων διεκρίνοντο τὰ καὶ ἐκτὸς τῶν Ἰνδιῶν περίφημα ἐξ ὀρειχάλκου καὶ ἄλλων χυτῶν μετάλλων κατασκευάσματα τῆς πόλεως Βενάρες. Ἐνταῦθα δύναται τις νὰ ἴδῃ πάντα τὰ πολύτιμα βιομηχανικὰ καὶ φυσικὰ προϊόντα οὐ μόνον τῶν Ἰνδιῶν ἀλλὰ καὶ τῆς Εὐρώπης ἀπάσης, ὥστε ἐπαξίως ἡ Βενάρες καὶ ἐν ταῖς παναρχαίαις σανσκριτικαῖς περιγραφαῖς ὀνομάσθη Κασι οχ (ἡ λαμπρὰ πόλις).

Ἐν τῇ μεγάλῃ ποικιλίᾳ τῆς πρὸ τῶν ὀμμάτων ἡμῶν ἐκτυλισσομένης εἰκόνας τοῦ ἐν ταῖς ἀγυαῖς περιφερομένου πλῆθους ὑπερισχέει ὁ τύπος τῶν Ἰνδῶν, οἵτινες φοροῦσι σχεδὸν ἀνεξαίρετως λευκὰ ἐνδύματα καὶ ὑπερμεγέθη ἐπὶ τῆς κεφαλῆς λευκὴν ἢ ἐρυθρὰν τιάραν (σαρίκι)· συχνότατα δὲ ἀναφαίνονται μεταξὺ τοῦ πλῆθους καὶ βακένδυτοὶ ἐπαῖται ἢ ἐντελῶς γυμνοὶ ἀσκηταί, καλούμενοι παρὰ τοῖς Ἰνδοῖς Ὑόγγοι*). Μωαμεθανοὺς εἶδον ὀλιγίστους ἐνταῦθα. Εὐρωπαῖον δὲ οὐδένα.

Ἐσχον τὴν εὐκαιρίαν ν' ἀκούσω ἐνταῦθα καὶ εἰδὸς τι Ἰνδικῆς συναυλίας, ἐκτελεσθείσης ὑπὸ τεσσάρων ἀνδρῶν καὶ τριῶν κορασίων ἀδόντων καὶ κρουόντων ἐν τύμπανον καὶ δύο ἐγχορδα κιβώτια· ἀλλὰ τὸ μόνον ὅπερ μᾶς προσείλκυε ἦσαν αἱ πλουσιώτατα κεκοσμημέναι ἐνδυμασίαι τῶν νεανίδων, ἐνῶ ἡ μουσικὴ τῶν διὰ τῆς φοβερᾶς αὐτῆς μονοτονίας ἐτάραξε τοσοῦτον τὰ νεῦρά μας, ὥστε ἀπῆλθομεν δρομαῖοι εἰς τὸ ξενοδοχεῖόν μας, ἀφοῦ μάλιστα καὶ ὁ στόμαχος ἡμῶν ἤρχισε νὰ μᾶς ὑπενθυμίζῃ τὴν ὥραν τοῦ φαγητοῦ. Εἰς τὸ ξενοδοχεῖον εὑρομεν καὶ μικράν τινα συντροφίαν ὁμοτραπέζων, συνισταμένην ἐξ ἐνὸς Ἀγγλοῦ στρατηγοῦ μετὰ τῆς οἰκογενείας του, δύο Ἀγγλῶν μηχανικῶν καὶ ἐνὸς Βαυαροῦ ἀξιωματικοῦ, ὅστις ἐταξείδευεν εἰς τὰς Ἰνδίας χά-

ριν διασκεδάσεως. Ἀφοῦ ἐγνωρίσθημεν μετ' ἀλλήλων, συνεφωνήσαμεν νὰ κάμωμεν κοινήν ἐκδρομὴν τὴν ἐπομένην πρωΐαν, ὅπως θεωρήσωμεν ὅσον οἶόν τε ἀκριβέστερον τὴν πόλιν καὶ ἴδωμεν ἐπισταμένως πᾶν ὅ,τι εἶχεν ἀξιοθέατον. Πράγματι ἠγέρθημεν λίαν πρωΐ καὶ ἐκινήσαμεν ὑπὸ τὴν ὁδηγίαν τοῦ κοινοῦ ἡμῶν ξεναγοῦ καὶ διερμηνέως.

Κατὰ πρῶτον μετέβημεν πάλιν εἰς τὸν Δούργα Κούνδ, τὸν ναὸν τῶν πιθήκων, ὅστις τὴν ἡμέραν ταύτην παρῆχεν ὅλως διάφορον ὄψιν ἢ κατὰ τὴν ἐσπέραν τῆς προτεραίης. Πρὸ τοῦ ναοῦ ἴσταντο πολυάριθμοι γυναῖκες καὶ παιδιὰ τῶν Ἰνδοῦ, ἔχουσαι πρὸ αὐτῶν ὑπερμεγέθεις καλὰθους πλήρεις τετραέδρων τεμαχιῶν ζακχάρως, λευκῶν ἄρτων, καρπῶν ὠμῶν καὶ ὀπτῶν, τὰ ὅποια πάντα ἐπώλουν εἰς τοὺς ἐπισκέπτας τοῦ ναοῦ ὡς „τροφὴν τῶν πιθήκων“. Ἐκ τῶν προσφορῶν τούτων ἠγοράσαμεν ἕκαστος ἀντὶ ὀλίγων ἀννῶν (1 ἀννᾶ = 15 περίπου λεπτά), ἅμα δὲ ὡς εἰσῆλθομεν εἰς τὴν αὐλὴν τοῦ ναοῦ, περιεκύκλωσαν ἡμᾶς ἑκατοστύες μεγάλων καὶ μικρῶν πιθήκων, σκιρτώντων, ὀλολυζόντων, δεικνυόντων τοὺς ὀδόντας, διαπληκτιζομένων, καὶ ζητούντων ἀπαιτητικῶς τὸν ὀφειλόμενον φόρον. Τὴν φοβεράν ταύτην ἐφοδὸν ἀπεκρούσαμεν σκορπίζοντες δαψιλῶς εἰς τὰ πέριξ ὅλας ἡμῶν τὰς προμηθείας, τὰς ὁποίας οἱ πίθηκοι θὰ ἤρπαζον ἄλλως διὰ τῆς βίας ἐκ τῶν χειρῶν ἡμῶν.

Οἱ φύλακες διηγῆθησαν ἡμῖν, ὅτι τὸ προηγούμενον ἔτος εὐρίσκοντο ἐν τῷ ναῷ ὑπὲρ τὰς 10,000 πιθήκων, οἵτινες ἐπὶ τέλους κατέστησαν ἀληθῆς μάστιξ τῶν κατοίκων τῆς πόλεως. Ἀλλοίμονον εἰς ἐκεῖνον, ὅστις ἐτόλμα νὰ ἐπισκεφθῇ τὸν ναόν, χωρὶς νὰ φέρῃ μεθ' ἑαυτοῦ ἀρκετὴν τροφὴν εἰς τοὺς πιθήκους! διέτρεχεν ἀπλούστατα τὸν κίνδυνον νὰ κατασπαρχθῇ ὑπὸ τῶν ἱερῶν τούτων ζώων. Ἐπὶ τέλους ἐγένοντο τοσοῦτον φοβεροὶ καὶ ἐπικίνδυνοι, ὥστε καὶ αὐτοὶ οἱ φύλακες τοῦ ναοῦ δὲν ἦσαν πλέον ἐν ἀσφαλείᾳ. Ἡ κυβέρνησις δὲν ἐτόλμα νὰ μεταχειρισθῇ βίαια μέτρα ἐναντίον τῆς μάστιγος ταύτης, διότι ἂν ἐφρονέυετο ἡ ἐπληγώνετό τι ἐκ τῶν ἱερῶν τούτων ζώων, θὰ ἐξεργηγύετο ἀμέσως φοβερὰ ἐπανάστασις τῶν κατοίκων τῆς Βενάρες καὶ ἴσως ὀλοκλήρου τῆς ἐπαρχίας· ἐπειδὴ δὲ οἱ πίθηκοι κατ' οὐδένα ἄλλον τρόπον συγκατετίθεντο νὰ ἐξέλθωσι τοῦ „παραδείσου“ των, ἀλλ' ἐπαίσταντο πάντες ἐν σώματι εἰς πᾶσαν ἀπόπειραν ἀπομακρύνσεως ἐνὸς ἐξ αὐτῶν, ἠναγκάσθη ἡ κυβέρνησις νὰ καταφύγῃ εἰς τὴν πανουργίαν. Συνηθροίσθησαν σιδηροδρομικαὶ ἅμαξαι διὰ συνήθων τροχῶν συρόμεναι μέχρι τοῦ ναοῦ, ἐντὸς δὲ αὐτῶν ἐτέθησαν τὰ ἐκλεκτότερα καὶ μᾶλλον ἀρεστὰ εἰς τοὺς πιθήκους φαγητά· ἅμα ὡς αἱ ἅμαξαι κατελαμβάνοντο ὑπὸ εἰσορμώντων πιθήκων, ἐκλείοντο αἱ θύραι καὶ αἱ ἅμαξαι μετεφέροντο εἰς τὰς σιδηροδρομικὰς τροχιάς, ἐντεῦθεν δὲ δι' ἰδιαίτερας ἀμαξοστοιχίας εἰς πολλῶν ἑκατοντάδων μιλίων ἀπόστασιν μέχρι ἐρήμου τινὸς δάσους, ἐνθα οἱ πίθηκοι ἀφίνοντο ἐλεύθεροι. Τοῦτο ἐπανελήφθη πολλάκις, μέχρις οὗ ὁ ἀριθμὸς τῶν ἐν τῷ ναῷ πιθήκων περὶορίσθη εἰς ὀλίγας ἑκατοντάδας.

Ἀπὸ τοῦ Δούργα Κούνδ, περαιωθέντες εἰς τὴν ἀντίπεραν ὁχθὴν τοῦ Γάγγου, μετέβημεν εἰς τὸν ὠραιότατον κήπον τοῦ Ρατζὰ τῆς Βενάρες· ἐν τῷ κήπῳ τούτῳ εὐρίσκεται μετὰ ἄλλων πολλῶν καὶ μικρὰς τις ἀγέλης τιθασσῶν ἐλεφάντων, οἵτινες ὁμως, μεθ' ὅλην αὐτῶν τὴν ἡμερότητα, δὲν εἶναι ὅλως ἀκίνδυνοι εἰς τοὺς ἐπισκεπτομένους αὐτοὺς ἀνευ κονὰκ δηλ. ἐλεφανταγωγοῦ. Ἐκ τοῦ κήπου, διαπλεύσαντες πάλιν τὸν ποταμόν, ἐπανήλθομεν εἰς τὴν πόλιν. Μεθ' ἡμέραν ἐπεκράτει ἐν τῇ πόλει ἐκτάκτως μεγάλη ἡρεμία καὶ

*) Οἱ ἀνήκοντες εἰς τὴν θρησκείαν τῶν Βραχμάνων ἀσκηταὶ ὀνομάζονται Ὑόγγοι, οἱ δὲ τῆς μωαμεθανικῆς θρησκείας φακίραι. Συνήθως ὁμως οἱ ἀγορεύοντες τὴν διάκρισιν ταύτην Εὐρωπαῖοι ὀνομάζουσι καὶ τοὺς Ἰνδοὺς ἀσκητὰς φακίρας.

ἀκινήσια ἐν συγκρίσει πρὸς τὴν ζωηροτάτην κίνησιν τῆς προτεραιᾶς ἐσπέρας. Αἱ πλεῖσται ὁδοὶ ἦσαν παντελῶς ἔρημοι. αἱ ἀγοραὶ κεναί, οἱ δὲ πωληταὶ ἐν ἀπαθείῃ ἡσυχία. — Κατὰ πρῶτον ἐπεσκέφθημεν τὸν „Βισσετσαυάρ“ ἤτοι τὸν „Χρυσὸν ναόν“, ὅστις εἶνε ἀφιερωμένος εἰς τὸν Θεὸν „Μαχαδέβαν“ ἤτοι τὸν „Σίβαν“, καὶ ὅστις εἶνε ὁ ἀρχαιότατος καὶ μάλιστα συχνάζομενος ὑπὸ τῶν προσκυνητῶν καὶ ἐπισκεπτῶν ναὸς τῆς πόλεως Βενάρες. Ἀλλ' ἡ εἰς τὸν ναὸν εἰσοδος ἀπηγορεύθη ἡμῖν δυστυχῶς ὑπὸ τῶν Βραχμάνων καὶ μόλις ἡδυνήθημεν νὰ ῥίψωμεν ἐν βλέμμα εἰς τὰ ἐνδότερα αὐτοῦ καὶ νὰ ἴδωμεν τὸ ἄγαλμα τοῦ θεοῦ ἐν τῷ μυχῷ περικυκλούμενον ὑπὸ λαμπάδων καὶ ἀνθοδεσμῶν, πρὸς τούτοις δὲ βόας τινὰς κεκοσμημένους μὲ ἀνθή καὶ στεφάνους, καὶ τρώγοντας τὰ ἐπὶ τοῦ ἐδάφους ἐσπαρμένα ἀναρίθμητα ἀνθή. Διότι οἱ Ἰνδοὺ πασῶν τῶν τάξεων, ἀπὸ τοῦ ἐπαίτου μέχρι τοῦ πλουσιωτάτου, θεωροῦσι τὰ ἀνθή ὡς τὰς μᾶλλον εὐπροσδέκτους τῷ θεῷ θυσίας. Ἐνῷ ἱστάμεθα θεωροῦντες παρὰ τῇ εἰσόδῳ, ἐλάβομεν ἰσχυροτάτον κτύπημα καὶ ὀλίγον ἔλειψε νὰ κρημινισθῶμεν πρηνεῖς ἐπὶ τοῦ ἐδάφους. Ταῦρος τις κεκοσμημένος μὲ ἀφθόνα ἀνθή ἐζήτει „εἰσοδόν“, ἐλαυνόμενος δὲ δι' ἐλαφρῶν κεντρισμῶν, ὠθήσεν ἡμᾶς καὶ εἰσῆλθε βραδέως καὶ μεγαλοπρεπῶς εἰς τὸ ἱερόν. Ἐπειδὴ ἐκ τῆς εἰσόδου δὲν ἡδυνάμεθα νὰ ἴδωμεν πάντα τὰ ἐν τῷ ναῷ, ἐδέχθημεν τὴν πρότασιν Ἰνδοῦ τινος, ὅστις προσέτεινε ἡμῖν νὰ μεταβῶμεν εἰς τὴν ἀπέναντι τοῦ ναοῦ κειμένην οἰκίαν του, ἐννοεῖται ἀντὶ μικροῦ τινος δώρου εἴτε „μπακσίς“ ὡς ὠνόμαζεν αὐτὸ ἐν τῇ μωαμεθανικῇ γλώσσῃ, ὅπως ἴδωμεν ἀνέτως καὶ ἐν ἡσυχίᾳ τὴν ἐν τῷ ναῷ προσκύνησιν.

Ἡ οἰκία αὕτη, ὡς καὶ πᾶσαι αἱ τῶν Ἰνδῶν οἰκίαι ἐν Βενάrais, εἶχε λίαν ἀποκρήμνως ἀνιούσας, σχεδὸν καθέτους κλίμακας, ἐλσεινὰς καὶ ἀνευ δρυφράκτου πρὸς στήριξιν τῶν χειρῶν, σαπρὰς δὲ καὶ ρυπαροτάτας, οὕτως ὥστε ἡ ἀνάβασις „τετραποδητὴ“ μέχρι τοῦ τρίτου πατώματος δὲν ἦτο εὐκόλος δι' ἡμᾶς. Ἐπὶ τέλους ἀνέβημεν. Ἐντεῦθεν, ἀπὸ τοῦ τρίτου πατώματος ὁ ναὸς ἦτο πανταχόθεν κάτοπτος, ἀλλ' ἕνεκα τῆς παλαιότητος, τοῦ ρύπου καὶ τοῦ πολλοῦ καπνοῦ, οὐδὲν εὐκρινῶς ἡδυνήθημεν ἐν αὐτῷ νὰ διακρίνωμεν. ὅθεν ἐκκινήσαντες μετέβημεν μετὰ τοῦ ὁδηγοῦ ἡμῶν εἰς τὸν ναόν, τὸν καλούμενον „Πηγὴν τῆς γνώσεως“. Ὁ ναὸς οὗτος συνίσταται κυρίως ἐκ μιᾶς μόνης στοᾶς, ἐν τῇ μέσῃ τῆς ὁποίας εὐρίσκεται ἀνοικτὸν φρέαρ. Ἀπειράριθμοι εὐσεβεῖς προσκυνῆται ζητοῦσιν ἐνταῦθα νὰ αὐξήσωσι τὰς γνώσεις των προσφέροντες τοῖς θεοῖς τοσαύτας θυσίας, ὥστε τὸ ἔδαφος εἶνε ἐντελῶς κεκαλυμμένον μὲ σωροὺς ἀνθοδεσμῶν καὶ στεφάνων καὶ τὰ φρέαρ μέχρι τῶν χειλέων πεπληρωμένον ἀνθῶν. Ἐκ τῆς „Πηγῆς τῆς γνώσεως“ μετέβημεν εἰς τὸ ἱερόν τοῦ Σουκρετοχβάρ, ἐνθα συναθροίζεται ἀπειρον πλῆθος γυναικῶν ἐξαίτουμένων παρὰ τοῦ θεοῦ τῆς γονιμότητος τὴν χάριν τῆς τεκνοποιίας. Ἐντεῦθεν μετέβημεν εἰς τὸν ναὸν Βαῖροναῦ, τὸν ἀφιερωμένον τῷ θεῷ Βισχνού καὶ τῇ συζύγῳ αὐτοῦ Λακσχμί, τῇ θεᾷ τῆς καλλονῆς, οἵτινες ἀπολαύουσιν ἐξαιρετικῆς λατρείας παρὰ τῶν Ἰνδῶν. Χαριέστατα εἶναι τὰ περὶ τῶν θεῶν τούτων μυθολογούμενα, ἅτινα ὅμως ἐνταῦθα παραλείπομεν χάριν συντομίας.

Χάριν ποιικιλίας ἐντυπώσεων ἐπεσκέφθημεν καὶ τὸν ναὸν τῶν Βουδδιστῶν, ὅστις κυρίως διακρίνεται τῶν ἄλλων διὰ τὸ ἀπειρον πλῆθος τῶν ἐν αὐτῷ διατριβόντων ἐπαιτῶν καὶ ἀσκητῶν, οἵτινες καθίστανται φορτικώτατοι εἰς τοὺς ἐπισκέπτας τοῦ ναοῦ. Εἰς ἐκ τῶν ἀσκητῶν τούτων ἐκράτει ἀνατεταμένον, εὐθὺν ὡς λαμπάδα, καὶ ἐντελῶς ἀκίνητον τὸν

δεξιὸν βραχίονα, ὡς δὲ κατόπιν ἐμάθομεν, ὁ θρησκομανὴς οὗτος ἄνθρωπος, κρατῶν ἐπὶ ἔτη ὀλόκληρα τὸν δεξιὸν βραχίονα ἀνατεταμένον καὶ προσδεδεμένον τῇ κεφαλῇ δι' ἱμάντων, κατῶρθωσε νὰ παραλύσῃ καὶ ἀπονεικρώσῃ αὐτὸν ἐντελῶς, οὕτως ὥστε δὲν ἡδύνατο πλέον νὰ ἐπανέλθῃ εἰς τὴν θέσιν του. Τόιουτοτρόπως δὲ ὁ ἀσκητὴς οὗτος ἐκτίσασα φήμην ἀγίου παρὰ τῷ ὄχλῳ.

Ἐκ τοῦ ναοῦ τῶν Βουδδιστῶν ὠδηγήθημεν εἰς τὸ Καλ Κουπ, ἤτοι τὸ „φρέαρ τῆς εἰμαρμένης“, περὶ τοῦ ὁποίου πιστεύουσιν οἱ Ἰνδοὶ ὅτι ὅστις ἀν' ἴδῃ τὸ ἑαυτοῦ εἶδωλον ἐν τῷ φρέατι, ἀποθνήσκει ἐντὸς αὐτοῦ ἐκείνου τοῦ ἔτους, ἀν μὴ κατορθώσῃ νὰ ἐξιλεώσῃ τοὺς ὀργισμένους θεοὺς διὰ θυσιῶν καὶ δωρεῶν. Ἡ πίστις αὕτη ἐγεννήθη εἰς τοὺς Ἰνδοὺς διὰ τῆς πανουργίας τῶν ἱερέων, οἵτινες λίαν ἐπικερδῶς ἐκμεταλλεύονται τὴν δεισιδαιμονίαν τοῦ θρησκομανοῦς ὄχλου. Ἀνωθεν δηλαδὴ καὶ πλαγίως τῇ πηγῇ εὐρίσκεται μικρὸν τι παραθυρίδιον ὅπερ, ἅμα ὡς ὁ ἥλιος φθάσῃ εἰς τὸ ζενίθ, στρέφεται οὕτως, ὥστε ἀντανάκλᾳ πᾶν ἀντικείμενον ἐν τῷ βαθυτάτῳ φρέατι. Ἄν λοιπὸν τύχῃ νὰ ἔλθῃ τις προσκυνητὴς κατὰ τὴν ὥραν ἐκείνην, στρεφόμενης ἐπιτηδείως τῆς θυρίδος, βλέπει τὸ εἶδωλον τοῦ προσώπου του, καταλαμβάνεται ὑπὸ φόβου καὶ τρόμου, καὶ δωρεῖται πάντα τὰ ὑπάρχοντά του εἰς τοὺς ἱερεῖς, ὅπως ἐξευμενίσωσιν αὐτῷ τοὺς θεοὺς καὶ ἀποτρέψωσιν ἀπ' αὐτοῦ τὸν πρόωρον θάνατον.

Ἐκτὸς τῶν χιλίων καὶ ἐπέκεινα ναῶν ἐν Βενάrais, τῶν ἀφιερωμένων τῷ θεῷ Σίβα (εἴτε Μαχαδέβα) καὶ τῷ Βισχνού, ἀξιωμακρῶντος εἶνε καὶ ὁ ναὸς τοῦ Χαγουμάν (τοῦ ἐρυθροῦ αἰσχρομόρφου καὶ εἰδεχθοῦς *πιθηκείου* θεοῦ), ὡσαύτως δὲ καὶ ὁ ναὸς τῆς Μανικαρνίκας ἤτοι τῆς „πηγῆς τῆς ἰνδικῆς ἐπιστήμης“. Καὶ ἐνταῦθα προσέρχονται κατ' ἔτος μυριάδες προσκυνητῶν, διότι ἐν τῷ φρέατι τοῦ ναοῦ τούτου λέγεται ὅτι ὁ Μαχαδέβας ἀπώλεσε τὰ ἐνώτιά του ἢ μᾶλλον κατέλιπεν αὐτὰ ὡς δῶρον ἀναμνήσεως τῇ συζύγῳ του Μπαβάνῃ (τ. ἔ. τῇ Φύσει), ὅτε ἐμελλε νὰ τὴν ἐγκαταλείψῃ, μεθ' ὃ ἐκείνη ἐκλαυσε τοσοῦτον, ὥστε ἐκ τῶν δακρύων τῆς ἐσχηματίσθῃ ἡ ἐν λόγῳ πηγὴ. — Ἀξιοθαύμαστος εἶνε ὁ ναὸς τοῦ Μαν Μαντίλ, ὅστις ὑπὸ ἀρχιτεκτονικὴν ἐποψιν εἶνε ὁ ὠραιότατος πάντων τῶν ἰνδικῶν ναῶν, ἀλλὰ δυστυχῶς τῶρα εἶνε ἐτοιμόρροπος. Πλησίον αὐτοῦ εὐρίσκεται τὸ περίφημον ἀστεροσκοπεῖον τοῦ Μαν Μαντίλ, ἰδρυθὲν ἐν ἔτει 1680, ἐν τῷ ὁποίῳ μέχρι τῆς σήμερον εὐρίσκονται τὰ ὄντως ἐξάίσια τὰ μέγεθος ἀστρονομικὰ ἐργαλεῖα, ἐν οἷς καὶ ὑπερμεγέθους τις ἡλιογνώμων. Ἀπὸ τοῦ ἀστεροσκοπεῖου τούτου, καταβαίνοντες κολοσσίαν τινὰ λιθίνην κλίμακα ὀγδοήκοντα περίπου βαθμίδων, φθάνομεν μετὰ μικρὰν πορείαν εἰς τὴν ὄχθην τοῦ Γάγγου.

Ὁ ἐπισκεπτόμενος τὴν Βενάρες δὲν πρέπει νὰ παραλείψῃ μικρὸν τινα πλοῦν ἐν τῷ ποταμῷ, εἰ δυνατόν καθ' ὅλον τὸ μήκος τῆς πόλεως, ἥτις ἐκ τοῦ ποταμοῦ ὀρωμένη παρέχει μαγευτικώτατον θέαμα· συγχρόνως δύναται νὰ ἴδῃ ἐντεῦθεν κάλλιστα τὰς ὑπερμεγέθεις, εἰς τὸν Γάγγην καταγούσας παροχθίους κλίμακας (γᾶτ), ἐνθα καίονται οἱ νεκροί. Ὅτε παρεπλόμενον οὕτω τὴν πόλιν, εἶδομεν εἰς πλεῖστα μέρη τῶν ὄχθων ἀνημμένας πυρὰς πρὸς καύσιν νεκρῶν. Οἱ Ἰνδοὶ θεωροῦσιν ὡς μέγιστον αὐτῶν εὐτύχημα νὰ ἀποθάνωσιν ἐν Βενάrais, οἱ πλουσιώτατοι δὲ καὶ οἱ προὔχοντες τῶν Ἰνδῶν ἀποκαθίστανται ἐνταῦθα μόνον καὶ μόνον ὅπως ἀξιώθωσι νὰ παραδώσωσι τὸ πνεῦμα ἐν τῇ ἀγίᾳ ταύτῃ πόλει. Οἱ νεκροί, πρὶν ἢ τεθῶσιν ἐπὶ τῆς πυρᾶς, λούονται ὑπὸ τῶν ἑαυτῶν συγγενῶν ἐν τῷ ποταμῷ ἢ τοῖς ἀπὸ τοῦ ποταμοῦ βρέχονται.

Ο ΑΠΗΓΟΡΕΥΜΕΝΟΣ ΚΑΡΠΟΣ.

Εἰκὼν ὑπὸ Α. Ludwig.

τοὺς πόδας μόνον καὶ εἶτα καίονται. Οἱ πενέστεροι ὅμως, οἱ μὴ δυνάμενοι νὰ ἀποτίσωσι τὰ δύο ἢ τρία βούπια (1 βούπιον = 2 περίπου φράγκα) πρὸς καὺσιν τῶν νεκρῶν τῶν συγγενῶν τῶν, ρίπτουσιν αὐτοὺς εἰς τὸν ποταμὸν, ἐνθα καταβιβρώσκονται ὑπὸ τῶν αὐτῶν πολυαριθμῶν κροκοδείλων (ἀλλιγατόρων), ἐνῶ ἡ ψυχὴ αὐτῶν „σώζεται“. Τοιοῦτοτρόπως, μεθ' ὅλας τὰς αὐστηρὰς ἀπαγορεύσεις τῶν ἀγγλικῶν ἀρχῶν, ρίπτονται κατ' ἔτος χιλιάδες νεκρῶν εἰς τὸν Γάγγην, ὅταν δὲ τὸ ὕψος τῶν ὑδάτων αὐτοῦ ἐλαττωθῇ, φαίνονται κάτωθεν τῆς πόλεως παρὰ τὰς βορβορώδεις ὄχθας τοῦ ποταμοῦ ἅπειρα πλήθη σκελετῶν ἀνθρωπίνων. Ὁ σεβασμὸς καὶ ἡ εὐλάβεια τῶν Ἰνδῶν πρὸς τὸν ἱερὸν τοῦτον ποταμὸν εἶναι τοσαύτη, ὥστε πολλάκις μὲν καὶ ἄλλοτε, συχνότατα δὲ ἐν ὥρᾳ ἐκλείψεως τῆς σελήνης, πλείστοι ἀσθενεῖς γέροντες καὶ γράϊαι συρρέουσι πανταχόθεν εἰς τὰς ὄχθας αὐτοῦ πλησίον τῆς Βενάρες, καὶ ἐκλέγοντες βαθύτερόν τι μέρος τοῦ ρεύματος καταδύνονται ἄνευ τοῦ ἐλαχίστου δισταγμοῦ εἰς τὰ ὕδατα καὶ ἀποπνίγονται, ἐν τῇ ἀκραδάντῃ πεποιθήσει ὅτι τοιοῦτοτρόπως ἐξασφαλίζουν εἰς αὐτοὺς εὐνοϊκωτέραν ἀναγέννησιν· διότι ἡ πίστις εἰς τὴν μετεμψύχωσιν εἶνε ἐν Ἰνδίας ἀπὸ χιλιετηρίδων ἤδη τοσοῦτον βαθέως παρὰ τῷ λαῷ ἐρριζωμένη, ὥστε μεθ' ὅλας αὐτῶν τὰς προσπάθειάς οἱ Ἀγγλοὶ δὲν κατώρθωσαν μέχρι τοῦδε οὐδὲ κατ' ἐλάχιστον νὰ περιορίσωσι τὰ ἐκ τῆς δεισιδαιμονίας ταύτης προερχόμενα δεινά.

Οὐδεὶς Ἰνδὸς ἐν Βενάρες παραλείπει, ἅπαξ τοῦλάχιστον τῆς ἡμέρας θέρους τε καὶ χειμῶνος νὰ λουσθῇ ἐν τῷ ἁγίῳ ποταμῷ, ἐφ' ὅσον ζῇ καὶ ἀναπνέει καὶ δύναται νὰ κινή τὰς χεῖρας καὶ τοὺς πόδας, οἱ δὲ „τῆς ὑψηλῆς κοινωνίας“ τοῦτ' ἔστιν οἱ εὐγενεῖς καὶ οἱ πλούσιοι ἔρχονται εἰς τὰς παροχθίδους κλίμακας περὶ τὴν τρίτην ὥραν μετὰ τὸ μεσονύκτιον ὅπως λουσθῶσιν ἐν τοῖς ἁγίοις ὕδασι τοῦ Γάγγου.

Θὰ ἡδίκουν τὴν ἁγίαν ταύτην πόλιν τῶν Ἰνδῶν, ἂν μὴ ἐποιούμην βραχυτάτην τοῦλάχιστον μνείαν τῶν κοσμοῦντων αὐτὴν πολυαριθμῶν (τριακοσίων περίπου) μωαμεθανικῶν ναῶν, οἵτινες ὑψοῦσιν ἀγερῶχος καὶ ὑπερφάνως τοὺς λαμπροτάτους θόλους καὶ τοὺς κομψοτάτους μινάρεδες τῶν. Τὸ μέγιστον καὶ ὠραιότατον οἰκοδόμημα τῆς Βενάρες, ὅπερ ἀμέσως προσελκύει τὴν μεγίστην περιέργειαν καὶ τὸν πλείστον θαυμασμὸν πάντων τῶν ἐπισκεπτομένων τὴν ἁγίαν ταύτην πόλιν, εἶνε ἀκριβῶς μωαμεθανικὸς τις ναὸς, πρὸς μεγάλην θλίψιν καὶ ἀγανάκτησιν τῶν Ἰνδῶν, τῶν ἀσπόνδων τούτων ἐχθρῶν τοῦ Ἰσλάμ. Τὸ κολοσσαῖον τοῦτο τζαμίον ἰδρύθη ὑπὸ τοῦ Σουλτάνου Ἀουρέγγ-Ζιμβ (1658—1707), ὅστις θέλων νὰ ταπεινώσῃ τοὺς Ἰνδοὺς καὶ νὰ καταστήσῃ ὅσον οἶόν τε ἐπαισητοτάτην τὴν πρὸς αὐτοὺς ἀντιπάθειάν του, διέταξε νὰ κατεδαφισθῇ ὁ μέγιστος τῶν ἐν Βενάρες Ἰνδικῶν ναῶν καὶ νὰ ἐγερθῇ ἐν τῇ θέσει ταύτῃ μέγιστος καὶ μεγαλοπρεπέστατος μωαμεθανικὸς ναὸς. Καὶ πράγματι τὸ τζαμίον τοῦτο, μετὰ τὸν 147 ποδῶν ὕψος καὶ μόλις 12 ποδῶν πλάτος ἐν τῇ βάσει ἔχοντα μινάρην του, ὁρῶμενον ἐκ μακροτάτων ἀποστάσεων καὶ παρέχον εἰς τὸ ὅλον πανόραμα τῆς Βενάρες ἀνέκφραστον τι καὶ ὅλος ἰδιάζον θέλητρον, εἶνε ὃ τι μεγαλοπρεπὲς καὶ θαυμάσιον.

Περὶ τῆς ἡπιότητος καὶ ἀβρότητος, μεθ' ἧς οἱ Ἀγγλοὶ προσφέρονται πρὸς τοὺς φανατικούς καὶ δεισιδαίμονας Ἰνδοὺς, μαρτυρεῖ καὶ τὸ ἑξῆς: Ἀπὸ πολλοῦ ἤδη χρόνου προσπαθοῦσιν ἐκ παντὸς τρόπου ἀλλ' εἰς μάτην αἱ Ἀγγλικάι ἀρχαὶ νὰ ἐμποδίσωσιν ἢ τοῦλάχιστον νὰ περιορίσωσι τὸ θρησκευτικὸν ἔθιμον τῆς προσκυνήσεως τῶν διαφόρων ἐν τῇ

πόλει ἱερῶν φρεάτων καὶ πηγῶν (ἐξ ὧν ἐμνημονεύσαμεν ἤδη „τὴν πηγὴν τῆς εἰμαρμένης“ τὴν „πηγὴν τῆς γνώσεως“ τὴν „πηγὴν τῆς Ἰνδικῆς ἐπιστήμης“), ἵνα διοχετεύσωσιν εἰς τὸν ποταμὸν τὰ ἀκάθαρτα καὶ ἀκίνητα ὕδατα, ἅτινα ἐκ τῆς σήψεως τῶν ἀπειραριθμῶν σωρῶν ἀνθέων καὶ στεφάνων καθιστῶσι τὰς ἱερὰς ταύτας πηγὰς ἀληθεῖς πηγὰς πνιτοειδῶν ἐπιδημικῶν νοσημάτων, ἀλλ' ὁ φόβος, μήπως προσβάλωσι τὸ θρησκευτικὸν αἶσθημα τῶν Ἰνδῶν, ἀποτρέπει αὐτὰς ἀπὸ δραστηριωτέρων μέσων.

Ἀναγκασθέντες ἤδη ὑπὸ τοῦ ὑπερβολικοῦ καύσωνος νὰ περατώσωμεν τὴν πορείαν ἡμῶν, ἐπεστρέψαμεν ὅπως ἐξηγητήμενοι ὑπὸ τοῦ καμάτου εἰς τὸ ξενοδοχεῖον, ἐνθα ἐν ἀναψυκτικὸν λουτρὸν καὶ μικρὸν τι ἐμβρωμα ἀπέδωκεν ἡμῖν τὰς ἐξαντληθείσας δυνάμεις. Ὑπὸ τὴν δροσερὰν σκιάδα τοῦ ξενοδοχείου ἐπὶ ἀναπαυτικῶν δίφρων καθήμενοι ἐθεώμεθα ἐν ἀνέσει τὰ θαυματουργήματα δωδεκάδος τινὸς Ἰνδῶν ταχυδακτυλουργῶν καὶ δαμαστῶν ὄφρων, οἵτινες ἐξετέλουν τῇ ἀληθείᾳ ἐκπληκτικώτατα θαύματα ἀλλὰ δὲν εἶχον ὅμως τὴν ἀπαράμιλλον ἐκείνην εὐκίνησιν καὶ ἐπιδεξιότητα τῶν ἐν Μάδρας θαυματουργῶν. Μέγα ἐνδιαφέρον εἶχε δι' ἡμᾶς ὁ ἀγὼν μεταξὺ ἐνὸς μικροῦ μουγγου (εἰδὸς τι ἱκτίδος) μόλις 10 δακτύλων μήκους, καὶ πολλῶν ὄφρων ἐχόντων μήκος ὑπὲρ τὰ 2½ μέτρα. Ὁ μουγγος — ὁ ἄσπονδος ἐχθρὸς τῶν ὄφρων — ἐφώρμησε μετ' ἀπιστεύτου ταχύτητος καὶ εὐστροφίας κατὰ τῶν εἰδεχθῶν ἐρπετῶν, ἅτινα συρίζοντα, μεσπινθηροβολοῦντας ὀφθαλμούς, μετ' ὑψωμένας τὰς κεφαλὰς καὶ μετ' ἐπιδεξιότητι τὴν βελονοειδῇ γλώσσᾳ περιέμενον τὴν ἐφοδὸν τοῦ μικροῦ τῶν ἀντιπάλου. Ὁ μουγγος ὡς ἀστραπὴ τάχως προσεκολλήθη σπασμικῶς ἐπὶ τῆς κεφαλῆς τοῦ ὄφρος καὶ ἔδακνεν αὐτὴν λυσσώδως· εἰς μάτην ὁ ὄφρς περιελίσσετο περὶ τὸ μικρὸν ζῶον ὅπως τὸ συνθλίψῃ· μετ' ὀλίγας στιγμὰς ἀγωνίας ἐξηπλώθη νεκρὸς ὑπὸ τῶν δηγμάτων τοῦ ἐχθροῦ. Ὁμοίως ἐφονεύθησαν ὑπὸ τοῦ γενναίου ζωῦφιου δύο φοβερώτατοι κροταλῖαι, καὶ ἄλλοι ἐπ' ἴσης ἐπιφοβοὶ ὄφεις. Ἔως ἐδῶ τὸ πρᾶγμα ἦτο φυσικόν. Μετὰ τοῦτο ὅμως ὁ θαυματουργὸς Ἰνδὸς παρέδωκεν ἡμῖν τοὺς ὄφεις ὅπως λάβωμεν πληρεστάτην βεβαιότητα ὅτι ἦσαν νεκροί· πράγματι ἐκ τῶν πληγῶν αὐτῶν ἔρρεεν ἄφθονον τὸ αἷμα, ἐμετρήσαμεν δὲ ἐπὶ τῶν κεφαλῶν τῶν κροταλίων πληγὰς ἐχούσας ἐκάστην εὖρος δύο ἐκατοστομέτρων καὶ βάθος ἐνὸς ἐκατοστομέτρου· κατόπιν ὁ Ἰνδὸς ἀπέσπασεν ἐνώπιον ἡμῶν τοὺς ἰοβόλους ὀδόντας τῶν ὄφρων, οἵτινες οὐδὲ τὸ ἐλάχιστον ἔχοντος ζώης ἐδείκνυν πλέον. Ἀκολουθῶς ὁ θαυματουργὸς Ἰνδὸς ἔθηκεν εἰς τὰ στόματα τῶν ὄφρων ἀνὰ ἐν κυβοειδὲς τεμάχιον ξύλου, ἔχοντος ἰσχυρὰν ὁσμὴν καμφοράς, μετ' ὀλίγας δὲ στιγμὰς εἶδομεν τὰς πληγὰς τῶν ὄφρων μικρὸν κατὰ μικρὸν συγκλειομένας καὶ ἐπαισητοτικῶς ἐπουλουμένας, τοὺς δὲ ὄφεις αὐτοὺς κατ' ἀρχὰς μὲν ἀσπαίροντας, εἶτα δὲ ὡς ἐκ μακροχρονίου ληθαργίου ἀφυπνιζομένους, βραδέως ἐλισσομένους, καὶ τέλος μετὰ τοσαύτης ταχύτητος ἔρποντας, ὥστε ὁ Ἰνδὸς μόλις καὶ μετὰ δυσχερείας κατῴρθησε νὰ συλλάβῃ καὶ ἐπαναφέρῃ αὐτοὺς εἰς τὸν κλωβὸν τῶν.

Τὸ θαῦμα τοῦτο τῆς νεκραναστάσεως προὐκάλεσε τὸν πλείστον θαυμασμὸν πάντων ἡμῶν, ἰδίᾳ δὲ τοῦ Βαυαροῦ ἀξιωματικοῦ, ὅστις καὶ προσήνεγκε τῷ θαυματοποιῷ Ἰνδῷ ἀδρότατον „μπαξίσι“, ὅπως μάθῃ παρ' αὐτοῦ τὸ μυστήριον ἢ λάβῃ τοῦλάχιστον ἐν μικρὸν τεμάχιον τοῦ ζωοποιοῦ ἐκείνου ξύλου. Ἀλλ' ὁ Ἰνδὸς ἀπέκρουσεν ἐπιμόνως τὴν προσφορὰν ταύτην, ἐνῶ πολλὰ ἄλλα τῆς Ἰνδικῆς ταχυδακτυλουργικῆς μυστηρία ἐξήγει ἡμῖν μετὰ προθυμίας ἀντὶ ὀλιγίστων ἀνῶν.

Ἄγγλος τις ἐκ τῶν ἀνωτέρων δημοσίων ὑπαλλήλων διηγείτο ἡμῖν βραδύτερον, ὅτι ἡ κυβέρνησις πρότερον ἀπέδιδεν ἀδροτάτας ἀμοιβὰς εἰς τοὺς φονεύοντας ὡς οἷόν τε πλείστους ὄφει, μέχρις οὗ τέλος ἀνεκάλυψεν ὅτι οἱ Ἴνδοι συνελάμβανον ζῶντας τοὺς ὄφεις, ἐδάμαζον αὐτοὺς διὰ τῆς μυστικῆς αὐτῶν τέχνης καὶ μετὰ πολὺν χρόνον ἐφόνευον καὶ παρουσίαζον αὐτοὺς εἰς τὴν κυβέρνησιν· διεβεβαίον δὲ ἡμᾶς ὅτι πολλάκις ἐν Ἰνδικαῖς οἰκογενεαῖς εὐρέθησαν πολυάριθμοι φαρμακερώτατοι ὄφεις (ἐν ἐκάστη οἰκογενεᾷ ὑπὲρ τοὺς τριάκοντα ἐκ τῶν φοβερωτάτων τούτων ἐρπετῶν), τοῦθ' ὅπερ ἐμποιεῖ φρίκην καὶ ἐκπληξιν συγχρόνως, ἂν ἀναλογισθῶμεν ὅτι οἱ ἄνθρωποι οὗτοι κατοικοῦσι καὶ κοιμῶνται ἐν ἐνὶ καὶ τῷ αὐτῷ χώρῳ, αἱ δὲ ψαυδοσκεπεῖς καὶ ἐλεεινὰ καλύβαι των δὲν εἶναι ἀσφαλῆς φυλακὴ διὰ τοιούτους δεσμώτας.

Ἐνταῦθα ὀφείλομεν νὰ παρατηρήσωμεν ὅτι ἡ περιγραφὴ ἡμῶν αὕτη τῆς ἀγίας πόλεως τῶν Ἰνδῶν περιορίζεται σχεδὸν ἀποκλειστικῶς εἰς τοὺς Ἰνδικοὺς καὶ μωαμεθανικοὺς

ναοὺς, οἵτινες ὅμως πράγματι ἀποτελοῦσι τὸ κυριώτερον καὶ οὐσιωδέστερον τῆς Βενάρες, τῆς παναρχαίας ταύτης ἐστίας τῆς τῶν Βραχμάνων ἐπιστήμης, σοφίας καὶ θρησκευτικῆς διδασκαλίας. Ἡ πόλις αὕτη, ἔχουσα 200,000 κατοίκων ἐξ ὧν οἱ 2000 εἶναι Εὐρωπαῖοι, ὑπὸ τὰς ἄλλας ἐπόψεις εἶναι ἥττον ἐνδιαφέρουσα. Τὴν θέσιν αὐτῆς καθιστᾷ τερπνὴν καὶ θαυμασίαν ὁ Γάγγης. Ἡ περὶ τὴν πόλιν χώρα εἶναι σχεδὸν ἐπίπεδος, ἀπεξηραμένη, ὁμοιόμορφος καὶ μονότονος. Κατὰ τὰς θρησκευτικὰς πανηγύρεις, ὡς λ. χ. τὴν ἐορτὴν τοῦ Δαβέλλη, συρρέουσιν εἰς τὴν πόλιν μεγάλα πλήθη προσκυνητῶν, οὕτως ὥστε ὁ ἀριθμὸς αὐτῶν γίνεται κατὰ 100,000 περίπου μεγαλήτερος τοῦ συνήθους.

Τελευτῶντες πρέπει νὰ ὁμολογήσωμεν ὅτι ὁ ἐπιθυμῶν νὰ ἴδῃ καὶ γνωρίσῃ ἐκ τοῦ πλησίον τὰς ἀληθινὰς, „τὰς γνησίας Ἰνδίας“, ὥς ἐπισκεφθῇ τὴν πόλιν Βενάρες, καὶ δὲν θὰ μετανοήσῃ· τὸ δὲ ῥωμαντικώτατον θέαμα, ὅπερ παρέχει ἡ πόλις αὕτη ἐκ τοῦ Γάγγου ὁρωμένη, οὐδέποτε θὰ λησμονήσῃ.

Ο ΔΑΙΜΩΝ.

Διήγημα ὑπὸ **I. I. ΚΡΑΣΣΕΒΣΚΥ.**

(συνέχεια.)

Ὁ Μαριᾶνος εἶδεν ὅτι ἦτο ἀδύνατον νὰ προκαλέσῃ πλείονας ἐμπιστευτικὰς ἐξομολογήσεις παρὰ τοῦ γέροντος καθηγητοῦ, καὶ διὰ τοῦτο ἀπελπισθεὶς ἀπεχαιρέτισεν αὐτὸν καὶ ἀπῆλθεν εἰς τὸ δωμάτιόν του. Ἐνταῦθα ἐχωρίζετο ἀπὸ τοῦ Ἀδριανοῦ ὑπὸ μιᾶς μόνης λεπτῆς θύρας, οὕτως ὥστε ἡδύνατο ν' ἀκούῃ τὰ ἐσπευσμένα βήματα τοῦ περιπατοῦντος ἐν τῷ παρακειμένῳ δωματίῳ ποιητοῦ, ἐνίοτε δὲ τὸν θροῦν τοῦ χάρτου καὶ τὸν σκαριφισμὸν τῆς γραφίδος. Ὁ ποιητὴς διῆλθε προφανῶς ὀλόκληρον τὴν νύκτα ἐργαζόμενος. Ὁ κόμης ἐν τῇ κλίνῃ του ἔσειε τὴν κεφαλὴν, ἐστρέφετο εἰς τὸ ἕτερον πλευρὸν ὅπως κοιμηθῇ, ἔλαβε δὲ τὴν ἀπόφασιν, νὰ ἐπιπλήξῃ σπουδαίως τὸν φίλον του τὴν ἐπομένην πρωΐαν διὰ τὴν ὑπέρμετρον ἐργασίαν του. Ὁ ἥλιος εἶχεν ἤδη ἀπὸ πολλοῦ ἀνατείλῃ, ὅτε ἀφυπνίσθησαν καὶ ἤρχισαν νὰ προετοιμαζῶνται διὰ τὴν ἐπιστροφήν. Ὁ κόμης Μαριᾶνος ἐσπευσε πρὸ παντὸς ἄλλου νὰ πληροφορηθῇ περὶ τῆς Ἀγγλίδος, μετὰ τῆς ὁποίας ἤλπιζε νὰ διέλθῃ ἐν μέρος τῆς ἡμέρας κατὰ τὸ ταξείδιον εἰς Σορρέντον. Ἀλλ' οἱ ἐν τῷ ξενοδοχείῳ ἀνήγγειλαν αὐτῷ γελῶντες, ὅτι αἱ κυραὶ ἀνεχώρησαν ἤδη πρὸ δύο ὥρῶν. Ὁ Ἀδριανὸς ἡγέρθη ἐκ τῆς κλίνης ὠχρός, ἄτονος καὶ συνεχῶς ὑποβήσων, τοσαύτη δὲ ἦτο ἡ τοῦ προσώπου του μεταβολὴ ὥστε, ὅτε εἰσῆλθεν εἰς τὴν μικρὰν αἵθουσαν ὅπως προγευματίσῃ μετὰ τῶν ἄλλων, ἐνέπνευσε καὶ εἰς αὐτὸν τὸν καθηγητὴν φόβον καὶ ἐκπληξιν. Ὁμολόγησεν ὅτι ἡσθάνετο ἐκτάκτως μεγάλην ἀδυναμίαν.

„Δὲν εἶνε διόλου θαυμαστόν!“ ἀνεφώνησεν ὁ κόμης, „Σὲ ἤκουα ὄλην τὴν νύκτα νὰ περιπατῇς εἰς τὸ δωμάτιόν σου καὶ νὰ γράφῃς μετὰ σπουδῆς. Ὅστις κάμνει τοιαύτην χρῆσιν τῆς ζωῆς του, εἶνε ἀδύνατον νὰ μὴ ἐξαντληθῇ ἐντελῶς.“

Ὁ ποιητὴς ἐνηγκαλίσθη αὐτὸν ἐν σιωπῇ.

„Καὶ σὺς μήπως κάμνεις καλητέραν χρῆσιν τῆς ζωῆς σου, εἰ καὶ διάφορον;“ ἠρώτησε μετὰ βραχείαν σιγὴν. „Ὅταν διέρχῃσθε ὀλόκληρον τὴν νύκτα οἰνοποτοῦντες ἐν συναναστροφῇ φαύλων γυναικῶν, δὲν ἐξαντλεῖσθε περισσώτερον ἢ ἐγώ;“

„Οὐδαμῶς!“ ἀνεφώνησεν ὁ κόμης. „Ἡμεῖς καταπονοῦμεν τὸ σῶμα, τὸ ὁποῖον ἡ νεότης πάλιν ἐνδυναμώνει, ἀλλὰ

σὺ ἐξαντλεῖς τὰς δυνάμεις τοῦ πνεύματός σου, αἵτινες ἀφανίζονται ἀνεπιστρεπτί.“

— „Δὲν ἀφανίζονται, ἀλλὰ φανεροῦνται ἐνσωματούμεναι εἰς ἐν ἔργον τῆς τέχνης, ὅπερ παραμένει. . . Ἡ σπατάλη τῶν ὑμετέρων δυνάμεων μένει ἀκαρπός, ἡ δὲ καταβολὴ τῶν ἰδικῶν μου φέρει καρπὸς. . .“

Ταῦτα εἰπὼν ὁ ποιητὴς ἐμειδιάσεν, εἶτα δὲ μετὰ τινος χαρᾶς, καθιστώσης πρὸς στιγμὴν ζωηρὸν τὸ ὠχρὸν πρόσωπόν του, προσέθηκεν:

— „Δὲν μετανοῶ καθόλου διὰ τὴν μακράν μου ἀγρυπνίαν. Ἀπὸ πολλοῦ ἤδη ἔφερον ἐν τῇ κεφαλῇ μου ἐπεισῶδιδόν τι, εἰς τὸ ὁποῖον δὲν ἡδυνάμην νὰ δώσω τὴν κατάλληλον ἐξωτερικὴν μορφήν διὰ τοῦ λόγου· ἤδη τὸ κατάρθωσα. Οἱ στίχοι ἔρρευσαν, καὶ εἶμαι εὐχαριστημένος μὲ αὐτούς.“

Ὁ Σενούτας, ἕλος προσοχῇ, ἐπλησίασε προσδοκῶν νὰ ἀκούσῃ περισσώτερα, ἀλλ' ὁ ποιητὴς ἀπέστρεψεν ἀποτόμως τοὺς λόγους καὶ ἤρχισε νὰ πληροφορηθῇ περὶ τῆς Ἀγγλίδος.

— „Τὸ νυχτοπούλι ἔφυγε τὰ χαράμματα“, εἶπεν ὁ Μαριᾶνος, „κ' ἐγὼ ἐζήτησα νὰ μάθω, ποῦ εἶνε, διότι τὸ κελὰδὴμόν μου μοῦ ἀρέσει πολὺ.“

— „Αἱ τόσο τὸ καλῆτερον!“ ἀνέκραξεν ὁ Ἀδριανὸς περὶ χαρῆς, „τώρα εἵμεθα ἐλεύθεροι καὶ προτιμῶ νὰ μὴ ἐκτεθῶ καθόλου εἰς τὸν κίνδυνον, παρὰ νὰ τὸν ἀποκρούσω ἐπικείμενον.“

„Ὁμολογεῖς λοιπὸν ὅτι κίνδυνος ὑπάρχει“, εἶπεν ὁ κόμης.

„Δὲν τὸ ἀρνοῦμαι, ἂν καὶ φαίνεται μικρότερος δι' ἐμὲ ἢ διὰ σέ. . .“

6.

Ἀμέσως μετὰ τὸ πρόγευμα, ἤρχισεν ὁ κόμης νὰ συνιστᾷ τὴν ὅσον οἷόν τε ταχίστην ἀναχώρησιν, ἀποδεικνύων ὅτι βραδύτερον ὁ καύσων θὰ ἦτο ἄγαν πνιγνός. Εἶχε μάλιστα μάθη, ποίαν ἐκ τῶν δύο ὁδῶν, τῶν ἀγουσῶν ἐκ τοῦ Καστελλαμάρε εἰς τὸ Σορρέντον, ἐτράπησαν αἱ κυραὶ καὶ προσέτεινε νὰ τὰς ἀκολουθήσωσιν. Ὁ Ἀδριανός, ἐννοῶν τὸν σκοπὸν τοῦ κόμητος, ἀντέτεινε εἰς τὴν πρότασίν του. Ἐτρά-